

บทที่ 1

บทนำ



ประสบการณ์ของการสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยในเวลา 60 ปีที่ผ่านมา แม้จะมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรจริง และอาจจะเสรีและยุติธรรมหลายครั้งก็ตาม อำนาจในรัฐสภาก็มักมีอยู่ไม่จริง เพราะบางช่วงเวลารัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรที่มีอยู่ก็ให้อำนาจฝ่ายบริหารแต่งตั้งสมาชิกรัฐสภาจำนวนหนึ่งบ้าง สมาชิกบ้าง โดยให้มีอำนาจหน้าที่สำคัญเท่าเทียมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นผู้แทนปวงชนไปทำหน้าที่นิติบัญญัติ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 และรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2511 เป็นต้น และบางครั้งการเลือกตั้งทั่วไปก็ไม่ยุติธรรม อย่างเช่น กรณีการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. 2500 หรือการที่คณะทหารใช้กำลังเข้ายึดอำนาจ และไม่เปิดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเลย สมัยที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ค่อยด้วยจอมพลถนอม กิตติขจร แม้มีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2511 แล้ว การเลือกตั้งก็ไม่ได้เป็นผู้กำหนดผู้ปกครอง'

จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ที่มีมูลเหตุมาจากการเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญ และเมื่อไม่มีรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งที่เสรีแล้ว รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 ก็กับการมีนายกรัฐมนตรีที่มาจากพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง 2 คน การเมืองแบบเปิดก็อยู่ไม่ได้ ไม่นานเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 รัฐธรรมนูญหายไปอีกพร้อมกับสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 มีมาเพื่อเปิดทางให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรได้ แต่การเลือกตั้งก็ยังกำหนดครุฑบาลไม่ได้ การเรียกร้องเพื่อให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรยังมีอยู่ และหลังการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2531 หัวหน้าพรรคการเมืองที่ลงเลือกตั้งและชนะได้เสียงในสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดจึงได้เป็นนายกรัฐมนตรี นั่นคือ พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ

แต่นายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งและพรรคการเมืองกับนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งปกครองประเทศด้วยตัวเองมาได้เพียงสองปีกว่าก็ถูกคณะทหารที่เรียกตัวเองว่าคณะ ร.ส.ช. เข้ายึดอำนาจในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 การเมืองไทยจึงต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่อีก ซึ่งคราวนี้การร่างรัฐธรรมนูญที่ฝ่ายทหารที่มีอิทธิพลนั้นได้ถูกจับตามองตั้งแต่นั้นโดยองค์กรประชาธิปไตย การเรียกร้องขององค์กรประชาธิปไตยทั้งหลายจึงมิใช่เพียงแต่มีรัฐธรรมนูญเป็นหลักกฎหมายในการ

¹ นรมิตี เศรษฐบุตร. “นัยของร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 : ประชาธิปไตยแบบประชาชนกำกับ” วารสารธรรมศาสตร์ (23 ม.ค.-เม.ย.2540) : 36-39

ปกครองประเทศเท่านั้น แต่ต้องการประชาธิปไตยที่ให้คนที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามาเป็นผู้ปกครอง ดังนั้น ร.ร.น. พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นตัวปัญหาทางการเมืองมาตลอดเวลาทั้งขณะที่มีการร่างและเมื่อประกาศใช้ยิ่งไปกว่านั้นหลังจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2535 ทั้ง 4 ครั้งแล้ว อำนาจทางการเมืองในการปกครองก็อยู่ในมือของนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง และพรรคการเมืองอย่างสิ้นเชิง

หลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 2 ของปี พ.ศ. 2535 รัฐบาลของพรรคการเมืองและนักการเมือง เลือกตั้งเข้ามาเป็นผู้ปกครองประเทศ การใช้จ่ายเงินเพื่อการเลือกตั้งก็มากเป็นเงาตามตัว แม้จะมีองค์กรกลางไปติดตามดูแลสอดส่องการเลือกตั้ง ผู้คนก็เชื่อกันว่าการซื้อเสียงเลือกตั้งกันมากมาย และเป็นส่วนสำคัญของการแพ้ชนะได้ที่นั่งในสภา เมื่อพรรคการเมืองและนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งจึงมีเสียงให้แก้ไขระบบการเมืองให้ปฏิรูปการเมืองประชาธิปไตย ตัวแทนที่ประชาชนเลือก ผู้แทนราษฎรเสร็จแล้วก็ปล่อยให้เป็นที่ปรึกษาของผู้แทนราษฎรนั้นถูกพิจารณาเพื่อหาทางแก้ไขรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 จึงเป็นรัฐธรรมนูญที่ถูกแก้ไขมาถึง 6 ครั้ง ในเวลา 6 ปี และครั้งหลังสุดก็เป็นการเพิ่มเติมมาตรา 211 เพื่อให้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ โดยมีสภาร่างรัฐธรรมนูญตั้งที่ทราบ

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

สภาพปัญหา

รัฐธรรมนูญหลายฉบับของไทยรวมทั้งฉบับ พ.ศ. 2489 และ 2517 ที่ถือกันว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากนั้น ก็ถือว่าอำนาจบัญญัติกับอำนาจบริหารจะแบ่งปันอำนาจกันเสียมากกว่าการตรวจสอบและคานอำนาจกัน มีแต่อำนาจตุลาการเท่านั้นที่คานได้บ้าง แต่ถ้าฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายอะไรมาบังคับใช้เปิดทางสะดวกแล้ว ก็คงจะไม่มีใครทัดทานได้มากนัก ดังนั้น การดูแลการปกครองประเทศของประชาชนนั้นจึงทำได้โดยการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรแต่อย่างเดียวนั้น นั้น เลือกตั้งแล้วก็ป็นอันจบตอนไป เป็นการมอบอำนาจของประชาชนไปให้ผู้แทนราษฎรใช้ และกำกับดูแลไม่ได้ เนื่องจากพรรคการเมืองทั้งหลายในเมืองไทยนั้นมีความเป็นอิสระสูง ประสานประโยชน์กับกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มพลังการเมืองน้อยมาก ประชาชนยังมีส่วนในการดำเนินการพรรคการเมืองน้อย

เมื่อกลุ่มพลังประชาธิปไตยและประชาชนที่เรียกร้องเอาการเลือกตั้งและให้ผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งเป็นผู้ทรงอำนาจแต่ผู้เดียวได้เห็นปัญหาแล้ว แนวทางร่างรัฐธรรมนูญที่มุ่งจะ

กำกับดูแลผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรีอย่างใกล้ชิดจึงเกิดขึ้น เป็นการเกิดขึ้นเพราะความไม่ไว้วางใจนักการเมือง ซึ่งถูกเรียกในความหมายที่เล็กลงว่าเป็น “นักเลือกตั้ง” เท่านั้นเอง

ในร่างรัฐธรรมนูญนี้ จะมีหมวดที่ระบุใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ของไทยเลย แม้แต่รัฐธรรมนูญของประเทศตะวันตกที่เป็นประเทศประชาธิปไตยสำคัญหลายแห่งก็ไม่มีบัญญัติไว้เช่นนี้ นั่นก็คือหมวด 10 ที่ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีมาตรการหลายอย่าง เพื่อให้องค์กรและบุคลากรระดับสูงของรัฐทุกฝ่ายมีลักษณะโปร่งใส สามารถตรวจสอบกันได้ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบด้วย เช่น ให้มีคณะกรรมการเลือกตั้งคอยจัดการเลือกตั้งทุกประเภทให้บริสุทธิ์ ยุติธรรม ให้ได้คนดีมารับใช้ชาติ ให้มีการแสดงทรัพย์สิน หนี้สินและประวัติการเสียภาษีประจำปี ให้มีคณะกรรมการป้องกันปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแบบใหม่ที่จะมีอำนาจหน้าที่และบทบาทมากกว่า ป.ป.ป. เดิม ซึ่งสื่อกันว่า เป็นเสือกระดาษ ให้มีศาลรัฐธรรมนูญคอยชี้ขาดว่า ใคร หรือ กฎหมาย หรือกระทำใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ ให้มีศาลปกครองคอยวินิจฉัยข้อขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน จัดให้มีการปรับปรุงระบบศาลยุติธรรมให้สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างจริงจัง ให้มีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ดำเนินคดีแก่นักการเมืองได้รวดเร็วเด็ดขาด ให้มีการตรวจเงินแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ถ้าประชาชนได้รับความเดือดร้อน เพราะถูกละเมิดสิทธิต่างๆ ที่ให้ไว้ก็ร้องเรียนได้กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในที่สุดถ้ายังเห็นว่า สิ่งใดไม่ชอบธรรมก็ยังสามารถร้องเรียนได้กับผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ข้อสำคัญคือ กลไกเหล่านี้มีหลายขั้นตอน ประชาชนอาจเข้าชื่อกันขอออกกฎหมายและขอถอดถอนบุคลากรระดับสูงได้ด้วย ทั้งรัฐบาลอาจขอให้ลงประชามติ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้งประเทศโดยตรงก็ได้ และเรื่องของการปรับปรุงองค์กรหลักต่างๆ ทางนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรเหล่านั้น โดยในทางนิติบัญญัติเสนอให้มีสองสภา คือสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจากเขตเลือกตั้งและจากบัญชีรายชื่อพรรค ส่วนวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง การห้ามมิให้รัฐมนตรีเป็น ส.ส. ในขณะเดียวกัน เพื่อให้รัฐบาลมีเสถียรภาพและเอกภาพมากขึ้น หากผ่านพิจารณาจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เปลี่ยนแนวความคิดเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยในเมืองไทยที่เชื่อเรื่องประชาธิปไตยตัวแทนมาสร้างกลไกใหม่ใส่ไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อให้การปกครองประชาธิปไตยในเมืองไทยนั้นเป็นประชาธิปไตยแบบประชาชนกำกับอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุที่ได้ยกพิจารณาว่า ร.ช.น.ข้างต้น ก็เพื่อแสดงให้เห็นว่า ท่าทีของสมาชิกรัฐสภาในขณะนั้นไม่ต้องการรับร่าง ร.ช.น.ฉบับนี้ เพราะว่าสมาชิกรัฐสภาผู้ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจและผลประโยชน์ในระบบเดิมย่อมเสียประโยชน์อย่างแน่นอน เห็นได้ชัดเจนที่สุดโดยเฉพาะประเด็น รัฐมนตรีต้องแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และถูกตรวจสอบมากขึ้น (จากบทบัญญัติที่ได้กล่าวมาข้างต้น)

ประเด็นเรื่องระบบการเลือกตั้ง ส.ส. ที่ได้รับการเลือกตั้งในระบบเดิมจะเข้ามาอย่างมากในระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ โดยเฉพาะบรรดาพรรคการเมืองที่มีภาพลักษณ์ไม่ค่อยดี และที่สำคัญคือ สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันเมื่ออยู่ครบสี่ปีแล้ว จะหมดอำนาจทันที เพราะวุฒิสภาในระบบใหม่มาจากการเลือกตั้งในกรอบของจังหวัด

สื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ได้วิเคราะห์พฤติกรรม ท่าที ของสมาชิกรัฐสภาในขณะนั้นไว้อย่างน่าสนใจ เช่น “.....ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ไม่เฉพาะแต่เพียงกลุ่มวังน้ำเย็น กลุ่มนายสุขวิช หรือพรรคประชากรไทยเท่านั้นที่รู้สึกขยาดหัวนเกรงเป็นยิ่งนัก แม้แต่นักการเมืองทั่ว ๆ ไปหรือแม้กระทั่งตัว พลเอก ชวลิต เองก็หาได้มีความต้องการจะได้พบเห็นปรากฏอยู่ในตัวร่างรัฐธรรมนูญที่จะนำเอามาบังคับใช้กับตนเอง เพราะฉะนั้นความต้องการที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงมิให้มีอยู่ในสารบัญจึงมีความเป็นไปได้สูง...”

อีกข้อความหนึ่งที่ว่า “...เพราะในกันบึงของนายกรัฐมนตรีนองแล้วก็ไม่ต้องการรับร่าง ร.ธ. น. เพราะมีหลายเรื่องที่ไม่เห็นด้วย โดยเฉพาะระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน หรือปาร์ตี้ลิสต์ เพราะหากใช้ระบบนี้พรรคความหวังใหม่ จะต้องแพ้การเลือกตั้งแก่พรรคประชาธิปไตยอย่างไม่ต้องสงสัย³...” และได้มีนักวิผู้หนึ่งได้เขียนบทกลอนแสดงอาการพฤติกรรมของสมาชิกรัฐสภาในขณะนั้นไว้อย่างน่าสนใจยิ่งที่ว่า.....⁴

“รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ผล	ปลุกให้คนตื่นตัวทักหัวระแหง
ได้เห็นคนคัดค้านการเปลี่ยนแปลง	ได้เห็นวิวหวาคระแวงสันหลังคน
ได้เห็นเหล่าเสื่อสิงห์กระทิงแสด	ขู่ฟอดแฟดฟุ่มฟายน้ำลายฟัน
อวดปัญญาหางอึ่งอยู่อิงอล	ได้เห็นคนที่งั่งเง่าเต่าล้านปี
เห็นตุ๊กแกกินปูนร้อนท้อง	เห็นแมงป่องชูหางแผ่รังสี
เห็นอึ่งอ่างพอดตัวทำคอดี	เห็นกิ้งก่าทำทีหยิ่งทะนง
ปากรักชาติรักประชาแต่คำสั้น	ใจดีอรรันคร้ายด้วยไหลหลง
มากยัดมันถือน้ำมันสำคัญคง	อสังการอำองค์แต่อัธดา
รัฐธรรมนูญฉบับไหนก็ไม่เหมือน	ฉบับนี้ที่สะเทือนทุกหย่อมหญ้า
เพียงถูกแหวกงูก็ตื่นขึ้นขึ้นคา	เหมือนติงให้กาพาลพาโล”

²สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (14-20 กันยายน 2540), หน้า 12.

³เรื่องเดียวกัน หน้า 10.

⁴วิภูจักร “ร่างรัฐธรรมนูญยิ่งรับเร็วยิ่งดี” (10 กันยายน 2540) หน้า 9.

งานวิจัยนี้จึงพยายามที่จะศึกษาในเชิงวิเคราะห์เจาะลงไปถึงพฤติกรรม หรือปัจจัยบางประการซึ่งอยู่เบื้องหลังและมีส่วนช่วยผลักดันให้สมาชิกรัฐสภาต้องผ่านร่างรัฐธรรมนูญทั้ง ๆ ที่ไม่เห็นด้วยในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเป็นส่วนใหญ่และคัดค้านมาโดยตลอด โดยปัจจัยต่าง ๆ ที่จะนำมาพิจารณาในการศึกษาวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยได้แยกออกเป็น 2 ปัจจัย ปัจจัยแรก เรียกว่า มติมหาชน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับมติมหาชนประกอบไปด้วย บทบาทการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพลังทางการเมือง, กลุ่มผลประโยชน์, สื่อมวลชนและประชาชนทั่วไป ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดกรอบอ้างอิงทางการเมืองโดยแสดงออกมาในรูปของมติมหาชน ให้สมาชิกรัฐสภาต้องรับร่าง ร.ร.น. ฉบับนี้ และอีกปัจจัยหนึ่ง คือ สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำภายในประเทศ ซึ่งมีผลให้สมาชิกรัฐสภาต้องรับร่าง ร.ร.น. เช่นเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสาเหตุและอิทธิพลบางประการซึ่งอยู่เบื้องหลังการรับร่าง ร.ร.น. 2540
2. เพื่อศึกษาถึงหลักการสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ 2540
3. เพื่อศึกษาถึงบรรยากาศ ความกดดัน และสภาพการเมืองในขณะนั้นที่ส่งผลต่อการรับร่าง ร.ร.น. 2540

สมมติฐาน

การรับร่าง รัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2540 ของสมาชิกรัฐสภาซึ่งประกอบไปด้วย ที่ประชุมร่วมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภานั้นได้รับอิทธิพล แรงกดดัน จากปัจจัยหลักสองด้านประกอบกัน คือ

1. ปัจจัยจากมติมหาชน ประกอบไปด้วย บทบาทการเคลื่อนไหวทางการเมือง ของกลุ่มพลังทางการเมือง, กลุ่มผลประโยชน์, สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป และ
2. ปัจจัยจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำภายในประเทศ

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาถึงสาเหตุ และอิทธิพลในการรับร่าง ร.ร.น. 2540 ของสมาชิกรัฐสภา ดังได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น โดยจะศึกษาเฉพาะเจาะจงในช่วงระยะเวลาระหว่าง พ.ศ. 2539-2540

และก่อนที่จะศึกษาในช่วงเวลานี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทำความเข้าใจสภาพการเมืองทั่วไปของไทยที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญโดยเริ่มตั้งแต่ รัฐบาล ชวน หลีกภัย รัฐบาล บรรหาร ศิลปอาชา ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบเป็นพื้นฐานพอสังเขปก่อนที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วทั้งสิ้น ฉะนั้นวิธีการศึกษาก็จะมีลักษณะเป็นการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ (historical approach) สำหรับข้อมูลส่วนใหญ่ที่นำมาใช้ประกอบการวิจัยนี้ส่วนใหญ่จัดเป็นข้อมูลทางวิชาการ (academic data) ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) อันเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์

ซึ่งถูกรวบรวมไว้ทั้งในรูปของการพรรณาคความ (description) และการวิเคราะห์ (analysis) ของนักวิชาการและท่านผู้รู้ต่าง ๆ แหล่งที่มาข้อมูลเหล่านี้คือ ห้องสมุดต่าง ๆ ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ นอกจากนี้จะเป็นการสัมภาษณ์บุคคลบางคน (focus interviews) ที่เป็นผู้รู้ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์โดยตรง

การนำเสนอเรื่อง แบ่งออกเป็น 6 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความป็นมา สภาพปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย วิธีการศึกษา การนำเสนอเรื่อง ประโยชน์ที่จะได้รับ

บทที่ 2 ว่าด้วยแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ในตอนท้ายบทยังกล่าวถึงสภาพการเมืองโดยทั่วไปในสมัยรัฐบาล ชวน - บรรหาร (2535 - 2539) โดยสังเขป

บทที่ 3 กล่าวถึงสภาพการเมืองโดยทั่วไปในสมัยรัฐบาล ชวลิต ยงใจยุทธ กล่าวถึงการร่างรัฐธรรมนูญ 2540 โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ, การดำเนินงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญ, วิเคราะห์หลักการสำคัญในร่างรัฐธรรมนูญในกรอบโครงสร้างทางการเมือง, การตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ

บทที่ 4 กล่าวถึงการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญโดยสมาชิกรัฐสภาในวาระที่ 3 กล่าวถึงท่าทีของสมาชิกรัฐสภาต่อร่างรัฐธรรมนูญ 2540

บทที่ 5 กล่าวถึง และวิเคราะห์เกี่ยวกับการรับร่างรัฐธรรมนูญ 2540 ของสมาชิกรัฐสภา วิเคราะห์, อธิบาย เกี่ยวกับปัจจัยที่นำมาศึกษาโดยละเอียด

บทที่ 6 บทสรุป และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ในเชิงวิชาการคาดว่าจะให้ประโยชน์แก่นิสิต นักศึกษา นักวิชาการ ตลอดจนผู้มีความสนใจในด้านการเมืองไทยจะได้ทราบสาเหตุ และอิทธิพลบางประการ ซึ่งอยู่เบื้องหลังการรับร่างรัฐธรรมนูญ 2540 ในระยะเวลาที่ทำการศึกษา
2. ในเชิงปฏิบัติอาจเป็นข้อควรคำนึงถึงหรืออุทาหรณ์ต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ กำหนดนโยบายพัฒนาการเมือง ในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญได้ตระหนักถึงสิ่งที่เคยเป็นมาในอดีต หากสิ่งใดซึ่งเห็นว่าเป็นข้อบกพร่องก็จะได้หาทางแก้ไข
3. เพื่อเป็นเอกสารบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ 2540 ของไทยและเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป